

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені
К. Д. Ушинського»

Соціально-гуманітарний
факультет Кафедра політичних
наук і права

**Методичні рекомендації для самостійної роботи
з дисципліни «Теорія держави і права»
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
галузі знань 08 Право
081 «Право»**

Розробники:
д.ю.н., проф. Долженков О. Ф.
к.ю.н., Кобко-Одарій В.С.

УДК 32(100)(091)(075.8)

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Південноукраїнського національного педагогічного університету
імені К. Д. Ушинського (протокол № 4 від 21.12.2020 року)*

Рецензенти:

Дудченко В. В. доктор юридичних наук, професор, професор кафедри загальнотеоретичної юриспруденції, заслужений юрист України, вчений секретар Національного університету «Одеська юридична академія».

Долженков О. О. доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри освітнього менеджменту та публічного управління ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Методичні рекомендації для самостійної роботи з дисципліни «Теорія держави та права» [для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право»]. Розробники: Долженков О. Ф., Кобко-Одарій В.С. ДЗ «Південноукраїнський нац. пед. ун-т імені К. Д. Ушинського». Одеса : Вид-во «Університет Ушинського». 2020. 38 с.

Методичні рекомендації укладені відповідно до Освітньо-професійної програми «Право» для підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право». У рекомендаціях висвітлені основні завдання щодо самостійної роботи здобувачів зазначеного профілю відповідно до сучасних тенденцій освітнього процесу в закладі вищої освіти.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
Розділ 1. ОПИС ТА СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	5
1.1. Опис навчальної дисципліни	5
1.2. Критерії оцінювання	8
1.3. Програма початкової дисципліни	13
1.4 Структура навчальної дисципліни	15
РОЗДІЛ 2. ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З ДИСЦИПЛІНИ «Теорія держави та права»	21
2.1. Модуль 1. Загальне вчення про державу.	21
2.2. Модуль 2. Загальне вчення про право.	23
2.3. Модуль 3. Реальне функціонування права.	26
Перелік запитань до підготовки до екзамену	32
Список рекомендованої літератури	33

Передмова

Самостійна робота є невід'ємною частиною навчання здобувачів вищої освіти. Основне завдання вищої освіти сформувати фахівця, що має здібності до саморозвитку та самоосвіти. Це посилює роль самостійної роботи, яка формує низку необхідних компетентностей у здобувача вищої освіти, серед яких – здатність працювати автономно, визначати, формулювати та розв'язувати проблеми, аналізувати соціально-значущі процеси та приймати обґрунтовані рішення, а також набуття навичок використання інформаційних і комунікаційних технологій для пошуку, оброблення, аналізу та використання інформації з різних джерел.

Зміст самостійної роботи здобувачів вищої освіти складається з таких видів робіт: підготовка до усіх видів поточного і підсумкового контролю, у тому числі практичних занять, залікових модулів і екзамену, самостійного опрацювання окремих питань, що не розглядалися у лекційному курсі, а також виконання творчо-аналітичних завдань до кожної з тем навчальної дисципліни, написання реферату.

«Теорія держави та права» є обов'язковою дисципліною для підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081

«Право».

Мета навчальної дисципліни – сформувати у здобувачів загальнонаукові погляди на державу і право, правові системи сучасності, пізнати основні, загальні закономірності розвитку держави і права в їх діалектичному зв'язку, функціонування сучасних правових систем, подальшого розвитку теорії правової системи, формування цілісного, системного розуміння державно-правових явищ, генези та закономірностей їх функціонування і розвитку, оволодіння понятійно-категоріальним апаратом сучасної юриспруденції і правової практики, щоб активно використовувати знання у наукових дослідженнях та майбутній професійній діяльності.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, ОПІ, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 6	Галузь знань <i>08 Право</i>	Статус дисципліни: Обов'язкова	
Модулів – 1	Освітньо-професійна програма: <i>Право</i>	Мова навчання: українська	
Змістових модулів – 3		Рік навчання:	
Індивідуальне науково-дослідне завдання: есе		1-й	
Загальна кількість годин – 180	Спеціальність: <i>081 Право</i>	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 6	Рівень вищої освіти: <i>перший (бакалаврський)</i>	1-й	
		Лекції	
		42 год.	12 год.
		Практичні, семінарські	
		48 год.	6 год.
		Самостійна робота	
		68 год.	140 год.
Індивідуальні завдання:			
22 год.	22 год		
		Вид контролю: екзамен	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:
 для денної форми навчання – 50 / 50%
 для заочної форми навчання – 12 / 88%

2. Пояснювальна записка

Мета навчальної дисципліни: сформувати у здобувачів загальнонаукові погляди на державу і право, правові системи сучасності, пізнати основні, загальні закономірності розвитку держави і права в їх діалектичному зв'язку, функціонування сучасних правових систем, подальшого розвитку теорії правової системи, формування цілісного, системного розуміння державно-правових явищ, генези та закономірностей їх функціонування і розвитку, оволодіння понятійно-категоріальним апаратом сучасної юриспруденції і правової практики, щоб активно використовувати знання у наукових дослідженнях та майбутній професійній діяльності.

Передумови для вивчення дисципліни: передумовою для вивчення навчальної дисципліни «Теорія держави і права» є такі навчальні дисципліни як, «Історія України», «Історія політико-правових учень», «Вступ до спеціальності», «Юридична деонтологія», «Історія держави і права зарубіжних країн», «Історія держави і права України».

Очікувані програмні результати навчання:

1. ПРН 2. Здійснювати аналіз суспільних процесів у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання.
2. ПРН 4. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми.
3. ПРН 5. Давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин (даних) достатньою обґрунтованістю.
4. ПРН 6. Оцінювати недоліки і переваги аргументів, аналізуючи відому проблему.
5. ПРН 12. Доносити до респондента матеріал з певної проблематики доступно і зрозуміло.
6. ПРН 13. Пояснювати характер певних подій та процесів з розумінням професійного та суспільного контексту.
7. ПРН 18. Виявляти знання і розуміння основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування національної правової системи.
8. ПРН 19. Демонструвати необхідні знання та розуміння сутності та змісту основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей права.
9. ПРН 20. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.
10. ПРН 23. Застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки.

Очікувані результати навчання дисципліни:

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен:

знати:

- понятійно категоріальний апарат навчальної дисципліни;
- загальні закономірності виникнення, розвитку та функціонування держави та права;
- елементи змісту, принципи, види, функції та інші теоретичні категорії державно-правових явищ;
- сучасні глобальні закономірності та тенденції розвитку права;
- етапи формування та розвитку державно-правової ідеології різних країн;
- основні положення провідних вчень та концепцій видатних мислителів різних історичних епох державних та правових явищ.

вміти :

- аналізувати та порівнювати теорії держави і права;
- поєднувати теоретичні конструкції з практичним досвідом;
- обґрунтовувати свої відповіді з посиланням на чинне законодавство;
- показати взаємозв'язок між явищами державно-правової дійсності;

- формулювати науково обґрунтовані рекомендації про шляхи подальшого вдосконалення юридичної діяльності;
- визначити напрями національних законодавчих реформ у міжнародному зрізі;
- враховувати позитивні та негативні сторони зарубіжного досвіду, неефективність тих чи інших правових рішень;
- творчо осмислювати державно-правові вчення та концепції різних історичних періодів.

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної правової діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування правових доктрин, принципів і правових інститутів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

- ЗК. 1 Здатність до абстрактного, аналізу та синтезу.
 ЗК. 2 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
 ЗК. 3 Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
 ЗК. 7 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
 ЗК. 8 Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК. 11 Здатність реалізувати свої права та обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного, демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК. 13 Здатність зберігати та примножувати культурні, моральні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку права, його місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.

ЗК. 15 Прагнення до збереження навколишнього середовища.

Фахові (спеціальні) компетентності:

ФК. 1 Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві.

ФК. 11 Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного налізу факти.

ФК. 12 Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції.

ФК. 13 Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ із застосування набутих знань у професійній діяльності.

Міждисциплінарні зв'язки: «Історія України», «Історія політико-правових учень», «Вступ до спеціальності», «Юридична деонтологія», «Історія держави і права зарубіжних країн», «Історія держави і права України», «Філософія».

3. Критерії оцінювання

1. Критерії оцінювання за різними видами роботи

Вид роботи	бали	Критерії
	0 балів	Здобувач не бере участі в практичному занятті, є лише спостерігачем. Не знає навчального матеріалу.
	1 бали	Оцінюється робота здобувача, який відтворює половину навчального матеріалу, частково здатний до всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації. Розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, студентом допускаються при цьому окремі неістотні помилки. Присутня власна точка зору, проте здобувач не в змозі аргументувати свої доводи.
Практичні заняття		

	2 бали	Оцінюється робота здобувача, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
Самостійна робота	0 балів	Здобувач не виконав завдання самостійної роботи або ж виконано неправильно.
	1 бал	Оцінюється робота здобувача, який в змозі виконати більшості завдань самостійної роботи, володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте інколи допускає незначні помилки. Володіє власною точкою зору та в змозі обґрунтувати свої доводи. Робота виконана послідовно та логічно структурована.
Індивідуальне навчально-дослідне завдання	0 балів	Завдання не виконано або ж виконано неправильно.
	1 бали	Завдання виконано у повному обсязі, можуть бути допущені неістотні неточності. Логіка викладу присутня. Висновки аргументовані. Присутня власна точка зору. Робота підкріплена висловлюваннями науковців. Робота виконана послідовно та логічно структурована.

2. Критерії оцінювання підсумкового контролю (екзамен)

Бали	Критерії
0 балів	Відповіді на запитання відсутні.
1-5 балів	Відповіді на запитання неповні, невпевнені. Відсутні приклади практичного використання.
6-10 балів	Здобувач не вміє логічно думати, робити власні висновки. Відповіді на запитання формальні, книжкові. Не наведено прикладів практичного використання в освітньому процесі
11-15 балів	Відповіді на запитання загалом правильні, проте наявні помилки у визначеннях. Здобувач намагається робити власні висновки, наводить приклади практичного використання в освітньому процесі.
16-20 балів	Здобувач уміє розмірковувати, робити власні висновки. Відповіді на запитання повні, обґрунтовані, логічно побудовані, з прикладами практичного використання.

3. Критерії оцінювання за всіма видами контролю

Сума балів	Критерії оцінки
Відмінно (90 – 100 А)	Здобувач на високому рівні <i>знає</i> : понятійно категоріальний апарат навчальної дисципліни; загальні закономірності виникнення, розвитку та функціонування держави та права; елементи змісту, принципи, види, функції та інші теоретичні категорії державно-правових явищ; сучасні глобальні закономірності та тенденції розвитку права; етапи формування та розвитку державно-правової ідеології різних країн; основні положення провідних вчень та концепцій видатних мислителів різних історичних епох державних та правових явищ. Здобувач на високому рівні <i>уміє</i> : аналізувати та порівнювати теорії держави і

	<p>права; поєднувати теоретичні конструкції з практичним досвідом; обґрунтовувати свої відповіді з посиланням на чинне законодавство; показати взаємозв'язок між явищами державно-правової дійсності; формулювати науково обґрунтовані рекомендації про шляхи подальшого вдосконалення юридичної діяльності; визначити напрями національних законодавчих реформ у міжнародному зрізі; враховувати позитивні та негативні сторони зарубіжного досвіду, неефективність тих чи інших правових рішень; творчо осмислювати державно-правові вчення та концепції різних історичних періодів. Усні відповіді повні, логічні й обґрунтовані. Має власну чітку точку зору.</p> <p>Здобувач на високому рівні <i>здає</i>: здійснювати аналіз суспільних процесів у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання; формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми; давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин (даних) з достатньою обґрунтованістю; оцінювати недоліки і переваги аргументів, аналізуючи відому проблему; доносити до респондента матеріал з певної проблематики доступно і зрозуміло; пояснювати характер певних подій та процесів з розумінням професійного та суспільного контексту; виявляти знання і розуміння основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування національної правової системи; демонструвати необхідні знання та розуміння сутності та змісту основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей права; пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів; застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки. Виявляє творчий підхід у підготовці до практичних занять.</p>
<p>Добре (82-89 В)</p>	<p>Здобувач добре <i>знає</i>: понятійно категоріальний апарат навчальної дисципліни; загальні закономірності виникнення, розвитку та функціонування держави та права; елементи змісту, принципи, види, функції та інші теоретичні категорії державно-правових явищ; сучасні глобальні закономірності та тенденції розвитку права; етапи формування та розвитку державно-правової ідеології різних країн; основні положення провідних вчень та концепцій видатних мислителів різних історичних епох державних та правових явищ. Усні відповіді повні, логічні, натомість не завжди обґрунтовані.</p> <p>Здобувач добре <i>уміє</i>: аналізувати та порівнювати теорії держави і права; поєднувати теоретичні конструкції з практичним досвідом; обґрунтовувати свої відповіді з посиланням на чинне законодавство; показати взаємозв'язок між явищами державно-правової дійсності; формулювати науково обґрунтовані рекомендації про шляхи подальшого вдосконалення юридичної діяльності; визначити напрями національних законодавчих реформ у міжнародному зрізі; враховувати позитивні та негативні сторони зарубіжного досвіду, неефективність тих чи інших правових рішень; творчо осмислювати державно-правові вчення та концепції різних історичних періодів. Під час усних відповідей припускається незначних помилок.</p> <p>Здобувач добре <i>здає</i>: здійснювати аналіз суспільних процесів у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання; формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої</p>

	<p>проблеми; давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин (даних) з достатньою обґрунтованістю; оцінювати недоліки і переваги аргументів, аналізуючи відому проблему; доносити до респондента матеріал з певної проблематики доступно і зрозуміло; пояснювати характер певних подій та процесів з розумінням професійного та суспільного контексту; виявляти знання і розуміння основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування національної правової системи; демонструвати необхідні знання та розуміння сутності та змісту основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей права; пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів; застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки. Подекуди виявляє невпевненість.</p>
<p>Добре (74-81 C)</p>	<p>Здобувач на достатньому рівні <i>знає</i>: понятійно категоріальний апарат навчальної дисципліни; загальні закономірності виникнення, розвитку та функціонування держави та права; елементи змісту, принципи, види, функції та інші теоретичні категорії державно-правових явищ; сучасні глобальні закономірності та тенденції розвитку права; етапи формування та розвитку державно-правової ідеології різних країн; основні положення провідних вчень та концепцій видатних мислителів різних історичних епох державних та правових явищ. Подекуди припускається помилок та виникають труднощі із нормативною базою.</p> <p>Здобувач на достатньому рівні <i>уміє</i>: аналізувати та порівнювати теорії держави і права; поєднувати теоретичні конструкції з практичним досвідом; обґрунтовувати свої відповіді з посиланням на чинне законодавство; показати взаємозв'язок між явищами державно-правової дійсності; формулювати науково обґрунтовані рекомендації про шляхи подальшого вдосконалення юридичної діяльності; визначити напрями національних законодавчих реформ у міжнародному зрізі; враховувати позитивні та негативні сторони зарубіжного досвіду, неефективність тих чи інших правових рішень; творчо осмислювати державно-правові вчення та концепції різних історичних періодів. Не завжди може чітко висловити свою точку зору та сформулювати правильні висновки.</p> <p>Здобувач на достатньому рівні <i>здатний</i>: здійснювати аналіз суспільних процесів у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання; формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми; давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин (даних) з достатньою обґрунтованістю; оцінювати недоліки і переваги аргументів, аналізуючи відому проблему; доносити до респондента матеріал з певної проблематики доступно і зрозуміло; пояснювати характер певних подій та процесів з розумінням професійного та суспільного контексту; виявляти знання і розуміння основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування національної правової системи; демонструвати необхідні знання та розуміння сутності та змісту основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей права; пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів; застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки. Не завжди може адекватно дати відповідь на поставлені питання.</p>
<p>Задовільно (64-73 D)</p>	<p>Здобувач частково <i>знає</i>: понятійно категоріальний апарат навчальної дисципліни; загальні закономірності виникнення, розвитку та функціонування держави та права; елементи змісту, принципи, види, функції та інші теоретичні категорії державно-правових явищ; сучасні глобальні</p>

	<p>закономірності та тенденції розвитку права; етапи формування та розвитку державно-правової ідеології різних країн; основні положення провідних вчень та концепцій видатних мислителів різних історичних епох державних та правових явищ. Усні відповіді не повні, здобувач вищої освіти ускладнюється у їх обґрунтуванні. У визначеннях припускається значних помилок.</p> <p>Здобувач частково <i>уміє</i>: аналізувати та порівнювати теорії держави і права; поєднувати теоретичні конструкції з практичним досвідом; обґрунтовувати свої відповіді з посиланням на чинне законодавство; показати взаємозв'язок між явищами державно-правової дійсності; формулювати науково обґрунтовані рекомендації про шляхи подальшого вдосконалення юридичної діяльності; визначити напрями національних законодавчих реформ у міжнародному зрізі; враховувати позитивні та негативні сторони зарубіжного досвіду, неефективність тих чи інших правових рішень; творчо осмислювати державно-правові вчення та концепції різних історичних періодів. Аналіз нормативно-правових документів викликає труднощі. Не завжди уміє висловити свою точку зору.</p> <p>Здобувач частково <i>здатний</i>: здійснювати аналіз суспільних процесів у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання; формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми; давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин (даних) з достатньою обґрунтованістю; оцінювати недоліки і переваги аргументів, аналізуючи відому проблему; доносити до респондента матеріал з певної проблематики доступно і зрозуміло; пояснювати характер певних подій та процесів з розумінням професійного та суспільного контексту; виявляти знання і розуміння основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування національної правової системи; демонструвати необхідні знання та розуміння сутності та змісту основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей права; пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів; застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки. Під час відповідей потребує значної допомоги викладача.</p>
<p>Задовільно (60-63 E)</p>	<p>Здобувач на низькому рівні <i>знає</i>: понятійно категоріальний апарат навчальної дисципліни; загальні закономірності виникнення, розвитку та функціонування держави та права; елементи змісту, принципи, види, функції та інші теоретичні категорії державно-правових явищ; сучасні глобальні закономірності та тенденції розвитку права; етапи формування та розвитку державно-правової ідеології різних країн; основні положення провідних вчень та концепцій видатних мислителів різних історичних епох державних та правових явищ. У відповідях та визначеннях припускається значних помилок. Усні відповіді не повні і не обґрунтовані.</p> <p>Здобувач на низькому рівні <i>уміє</i>: аналізувати та порівнювати теорії держави і права; поєднувати теоретичні конструкції з практичним досвідом; обґрунтовувати свої відповіді з посиланням на чинне законодавство; показати взаємозв'язок між явищами державно-правової дійсності; формулювати науково обґрунтовані рекомендації про шляхи подальшого вдосконалення юридичної діяльності; визначити напрями національних законодавчих реформ у міжнародному зрізі; враховувати позитивні та негативні сторони зарубіжного досвіду, неефективність тих чи інших правових рішень; творчо осмислювати державно-правові вчення та концепції різних історичних періодів. Не виявляє здатності до аналізу нормативних документів. Не цілком розуміє як логічно зробити висновки по темі.</p>

	<p>Здобувач на низькому рівні <i>здатний</i>: здійснювати аналіз суспільних процесів у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання; формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми; давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин (даних) з достатньою обґрунтованістю; оцінювати недоліки і переваги аргументів, аналізуючи відому проблему; доносити до респондента матеріал з певної проблематики доступно і зрозуміло; пояснювати характер певних подій та процесів з розумінням професійного та суспільного контексту; виявляти знання і розуміння основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування національної правової системи; демонструвати необхідні знання та розуміння сутності та змісту основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей права; пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів; застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки. Потребує суттєвої допомоги з боку викладача.</p>
<p>Незадовільно (35-59 FX)</p>	<p>Здобувач фрагментарно <i>знає</i>: понятійно категоріальний апарат навчальної дисципліни; загальні закономірності виникнення, розвитку та функціонування держави та права; елементи змісту, принципи, види, функції та інші теоретичні категорії державно-правових явищ; сучасні глобальні закономірності та тенденції розвитку права; етапи формування та розвитку державно-правової ідеології різних країн; основні положення провідних вчень та концепцій видатних мислителів різних історичних епох державних та правових явищ. У визначеннях припускається грубих помилок. Усні відповіді часткові, не обґрунтовані. Не має власної точки зору.</p> <p>Здобувач фрагментарно <i>уміє</i>: аналізувати та порівнювати теорії держави і права; поєднувати теоретичні конструкції з практичним досвідом; обґрунтовувати свої відповіді з посиланням на чинне законодавство; показати взаємозв'язок між явищами державно-правової дійсності; формулювати науково обґрунтовані рекомендації про шляхи подальшого вдосконалення юридичної діяльності; визначити напрями національних законодавчих реформ у міжнародному зрізі; враховувати позитивні та негативні сторони зарубіжного досвіду, неефективність тих чи інших правових рішень; творчо осмислювати державно-правові вчення та концепції різних історичних періодів. У вирішенні поставлених задач припускається грубих помилок. Не усвідомлює як логічно зробити висновки по заданій тематиці. Не вміє працювати із нормативними актами.</p> <p>Здобувач фрагментарно <i>здатний</i>: здійснювати аналіз суспільних процесів у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання; формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми; давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин (даних) з достатньою обґрунтованістю; оцінювати недоліки і переваги аргументів, аналізуючи відому проблему; доносити до респондента матеріал з певної проблематики доступно і зрозуміло; пояснювати характер певних подій та процесів з розумінням професійного та суспільного контексту; виявляти знання і розуміння основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування національної правової системи; демонструвати необхідні знання та розуміння сутності та змісту основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей права; пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів; застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки. Потребує дуже значної допомоги викладача.</p>

4. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Для здобувачів видами контролю є: усне опитування, індивідуальні навчально-дослідні завдання (есе), самостійна робота, круглий стіл, презентація, семінар, виступи, екзамен.

Методи демонстрування результатів навчання: дискусія, бінарні усні відповіді, представлення результатів самостійної роботи, захист ІНДЗ.

5. Програма навчальної дисципліни «Теорія держави і права»

МОДУЛЬ 1. Теорія держави і права

Змістовий модуль 1. Загальне вчення про державу

Тема 1. Теорія держави і права як наука і навчальна дисципліна.

Поняття та предмет теорії держави та права. Теорія держави і права як наука та навчальна дисципліна. Методологія теорії держави і права. Функції теорії держави і права. Місце теорії держави та права в сучасній юриспруденції.

Тема 2. Держава: її походження та поняття

Поняття держави, її ознаки та атрибути. Сучасні підходи до вивчення держави. Сутність держави: плюралізм підходів. Функції держави: поняття та класифікація. Форми здійснення функцій держави.

Тема 3. Форми держави

Форма держави: поняття, структура, значення. Поняття та види форм правління. Поняття і види форм державно-територіального устрою. Поняття і види форм державного режиму.

Тема 4. Державна влада і механізм держави

Державна влада та її властивості. Механізм держави: поняття, структура і принципи. Інститут держави: поняття та види. Інститут законодавчої влади. Парламент, його повноваження та структура. Інститут голови держави. Інститут виконавчої влади.

Інститут судової влади. Омбудсман у сучасній державі.

Тема 5. Держава в політичній системі суспільства

Політична система суспільства: поняття, ознаки і види. Типологія політичних систем. Місце держави в політичній системі суспільства. Держава та об'єднання громадян. Громадянське суспільство: становлення концепції, поняття, структура. Співвідношення держави і громадянського суспільства.

Тема 6. Демократична, правова, соціальна держава

Поняття, принципи і форми демократії. Правова держава: становлення концепції.

Правова держава: поняття, ознаки та основні перспективи. Соціальна держава: становлення ідеї. Соціальна держава: поняття, основні ознаки та функції.

Тема 7. Держава і особа

Правовий статус особи, його структура і види. Покоління прав людини. Права людини і права громадянина. Юридичні обов'язки людини та громадянина. Система гарантій прав людини і громадянина у сучасній державі. Міжнародні стандарти прав людини, дітей і молоді.

Змістовий модуль 2. Загальне вчення про право

Тема 8. Основні наукові вчення про право. Праворозуміння

Праворозуміння: поняття, ознаки. Юридичне та легістське праворозуміння. Теорія природного права. Позитивістська теорія права. Соціологічна теорія права. Психологічна теорія права. Історична теорія права.

Тема 9. Поняття і сутність права

Поняття, ознаки та сутність права. Функції права. Цінність права. Об'єктивне і суб'єктивне право. Принципи права. Правові аксіоми. Правові презумпції. Правові фікції.

Тема 10. Соціальні норми

Поняття та види соціального регулювання. Нормативні акти, їх види та співвідношення. Норми: поняття, ознаки і види. Право і мораль. Право і звичай. Право і релігія. Право і політика.

Тема 11. Норми права

Норма права, її ознаки. Класифікація норм права. Структура норми права. Способи викладення норм права. Співвідношення норми права та статті нормативно-правового акту.

Тема 12. Форми права

Джерела та форми права. Правовий звичай. Юридичний прецедент. Нормативний договір. Релігійний текст. Юридична доктрина.

Тема 13. Нормативно-правовий акт – основна форма права сучасних держав

Нормативно-правовий акт: поняття, ознаки. Поняття, ознаки і види законів. Підзаконні акти: поняття та види. Дія нормативних актів в часі, просторі та по колу осіб. Юридична техніка.

Тема 14. Правотворення, правотворчість та законотворчість

Правотворення та правотворчість. Принципи правотворчості. Види правотворчості. Законодавчий процес та його стадії. Систематизація нормативно-правових актів. Система законодавства: поняття та структура. Співвідношення системи права та системи законодавства.

Тема 15. Механізм правового регулювання

Правове регулювання, його межі, способи і типи. Механізм правового регулювання, його елементи і стадії. Правові акти, їх види та співвідношення. Пільги, заохочення та обмеження в праві. Правова політика: поняття, види, форми, принципи.

Тема 16. Правові системи сучасності.

Правова система суспільства і система права, їх співвідношення. Сучасна типологія права. Англо-американський тип правової системи. Романо-германський тип правової системи. Релігійний тип правової системи. Традиційний тип правової системи. Правова система України.

Змістовий модуль 3. Реальне функціонування права

Тема 17 . Правові відносини

Правовідносини: поняття, ознаки і види. Структура правовідносин. Суб'єкти права – фізичні та юридичні особи. Об'єкти правовідносин. Законний інтерес. Передумови виникнення правовідносин. Юридичні факти. Фактичний склад.

Тема 18. Правова поведінка

Правова поведінка, її ознаки і види. Правомірна поведінка, її ознаки і види. Правопорушення, його ознаки і види. Юридичний склад правопорушення. Зловживання правом. Об'єктивно протиправне діяння. Причини правопорушень.

Тема 19. Юридична відповідальність

Юридична відповідальність: поняття та ознаки, її підстави. Ціль та функції юридичної відповідальності. Принципи юридичної відповідальності. Види юридичної відповідальності.

Тема 20. Реалізація і застосування права

Реалізація права та її ознаки. Форми реалізації права. Правозастосування, його ознаки і функції. Стадії застосування права. Основні вимоги правильного застосування права. Прогалини в позитивному праві і способи їх усунення. Юридичні колізії. Акти застосування права: поняття, ознаки, види, структура.

Тема 21. Тлумачення норм права

Поняття тлумачення норм права. Суб'єкти тлумачення. Способи тлумачення. Види юридичного тлумачення по об'єму. Акти офіційного тлумачення.

Тема 22. Правосвідомість і правова культура, правове виховання

Правосвідомість, поняття, структура і функції. Рівні та види правосвідомості. Правова культура. Деформація правосвідомості. Правове виховання, його ціль, форми і методи. Правова соціалізація. Професійна правосвідомість і професійна правова культура.

Тема 23. Система права

Система права і її структурні елементи. Галузі права. Предмет і метод правового регулювання як критерії розмежування галузей права. Загальна характеристика основних галузей права України. Інститут права. Публічне і приватне право. Матеріальне та процесуальне право. Співвідношення внутрішньодержавного, регіонального та міжнародного права.

5.1. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		Л	П	Л а б	Інд	С.р		Л	П	Л а б	Інд	С.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1. Теорія держави і права												
Змістовий модуль 1. Загальне вчення про державу												
Тема1. Теорія держави і права як наука і навчальна дисципліна	7	2	2			3	8	2				6
Тема2. Держава: її походження та поняття	8	2	2		2	3	7				2	6
Тема3. Форми держави	8	2	2		2	3	7				2	6
Тема4. Державна влада і механізм держави	8	2	2			3	9		2			6

Тема5. Держава в політичній системі суспільства	8	2	2		2	3	9	2			2	6
Тема6. Демократична, правова, соціальна держава	8	2	2		2	3	7				2	6
Тема7. Держава і особа	7		2			2	7					6
Разом за змістовним модулем	54	12	14		8	20	54	4	2		8	42
Змістовий модуль 2. Загальне вчення про право												
Тема8. Основні наукові вчення про право. Праворозуміння	7	2	2		2	3	6				2	6
Тема9. Поняття і сутність права	8	2	2		2	3	7				2	6
Тема10. Соціальні норми	6		2		2	3	9	2			2	6
Тема11. Норми права	8	2	2		2	3	7				2	6
Тема12.Форми права	8	2	2		2	3	9		2		2	6
Тема13. Нормативно-правовий акт – основна форма права сучасних держав	8	2	2			3	7					6
Тема14.Правотворення, правотворчість та законотворчість	8	2	2			3	7					6
Тема15.Механізм правового регулювання	8	2	2			3	9	2				6
Тема16. Правові системи сучасності	8	2	2		2	3	8				2	7
Разом за змістовним модулем.	69	16	18		12	27	69	4	2		12	55
Змістовий модуль 3.Реальне функціонування права												
Тема 17 . Правові відносини	8	2	2			3	7					6
Тема 18. Правова поведінка	8	2	2			3	9	2				6
Тема 19. Юридична відповідальність	8	2	2			3	7					6
Тема 20. Реалізація і застосування права	7	2	2			3	8		2			6
Тема 21. Тлумачення норм права	8	2	2			3	9	2				6
Тема 22. Правосвідомість і правова культура, правове виховання	10	2	4		2	3	8				2	6
Тема 23. Система права	8	2	2			3	9					7
Разом за змістовним модулем.	57	14	16		2	21	57	4	2		2	45
Усього годин	180	42	48		22	68	180	12	6		22	140

5.2. Теми практичних занять

№ з/п	Тема заняття	Кількість годин
-------	--------------	-----------------

		Денна	Заочна
Модуль 1. Теорія держави і права			
1	Тема 1. Прес-конференція– Методологія теорії держави і права.	2	
2	Тема 2. Семінар– Сучасні підходи до вивчення держави.	2	
3	Тема 3. Круглий стіл– Види форм держави та державного режиму.	2	
4	Тема 4. Дискусія на тему– Парламент, його повноваження та структура.	2	2
5	Тема 5. Презентація – Співвідношення держави та громадянських об'єднань.	2	
6	Тема 6. Виступи– Соціальна держава - становлення ідеї.	2	
7	Тема 7. Семінар– Міжнародні стандарти прав людини і дитини.	2	
8	Тема 8. Круглий стіл– Особливості теорії природного права.	2	
9	Тема 9. Прес-конференція– Ціннісний вимір права.	2	
10	Тема 10. Дискусія– Співвідношення права і моралі.	2	
11	Тема 11. Виступ– Класифікація норм права.	2	
12	Тема 12. Семінар– Особливості правового звичаю в правовій системі.	2	2
13	Тема 13. Дискусія– Дія нормативних актів у часі, просторі та за колом осіб	2	
14	Тема 14. Виступ– Співвідношення системи права та системи законодавства	2	
15	Тема 15. Конференція– Правові акти, їх види та співвідношення.	2	
16	Тема 16. Семінар– Сучасна типологія правових систем світу.	2	
17	Тема 17. Круглий стіл– Юридичний факт як передумова виникнення правовідносин.	2	
18	Тема 18. Виступ– Виявлення причин правопорушень.	2	
19	Тема 19. Прес-конференція– Види та ознаки юридичної відповідальності.	2	
20	Тема 20. Дискусія– Прогалини в позитивному праві та способи їх усунення.	2	2
21	Тема 21. Дискусія– Види суб'єктів тлумачення права.	2	
22	Тема 22. Круглий стіл– Щодо питання про правову соціалізацію.	4	
23	Тема 23. Семінар– Співвідношення внутрішньодержавного, регіонального та міжнародного права.	2	
	Усього	48	6

5.3. Самостійна робота

№ з/п	Тема заняття	Кількість годин		Форма контролю
		Денна	Заочна	
Модуль 1. Теорія держави і права				
1	Тема 1. Скласти таблицю класифікації методів теорії держави і права.	3	6	Усне опитування
2	Тема 2. Представити різні теорії науковців щодо підходів вивчення держави.	3	6	Усне опитування
3	Тема 3. Скласти порівняльну таблицю демократичної та тоталітарної держави.	3	6	Усне опитування
4	Тема 4. Охарактеризувати парламент у Німеччині та ОАЕ.	3	6	Усне опитування
5	Тема 5. Скласти схему типології політичних систем.	3	6	Усне опитування
6	Тема 6. Написати есе на тему Становлення концепції правової держави.	3	6	Усне опитування
7	Тема 7. Провести порівняльний аналіз прав людини і прав громадянина.	2	6	Усне опитування

8	Тема 8. Порівняти два визначення юридичне та легістське мислення.	3	6	Усне опитування
9	Тема 9. Навести приклади правових аксіом та правових презумпцій.	3	6	Усне опитування
10	Тема 10. Скласти порівняльну таблицю права і релігії.	3	6	Усне опитування
11	Тема 11. Скласти схему співвідношення норми права та статті нормативно-правового акту.	3	6	Усне опитування
12	Тема 12. Розкрити особливості правового прецеденту у різних країнах романо-германського типу правової системи.	3	6	Усне опитування
13	Тема 13. Навести приклади підзаконних нормативних актів.	3	6	Усне опитування
14	Тема 14. Скласти таблицю співвідношення правотворчості та правотворення.	3	6	Усне опитування
15	Тема 15. Проаналізувати механізм правового регулювання, виділити його стадії.	3	6	Усне опитування
16	Тема 16. Написати есе на тему Релігійний тип правової системи.	3	7	Усне опитування
17	Тема 17. Проаналізувати фактичний склад правовідносин.	3	6	Усне опитування
18	Тема 18. Дати характеристику правомірної поведінки за законодавством України.	3	6	Усне опитування
19	Тема 19. Скласти схему видів юридичної відповідальності.	3	6	Усне опитування
20	Тема 20. Визначити основні вимоги правильного застосування права.	3	6	Усне опитування
21	Тема 21. Навести приклади актів офіційного тлумачення норм права.	3	6	Усне опитування
22	Тема 22. Встановити причини деформації правосвідомості особи.	3	6	Усне опитування
23	Тема 23. Викласти в таблиці характеристику основних галузей права України.	3	7	Усне опитування
	Усього:	68	140	

5.4. Індивідуальні навчально-дослідні завдання (ІНДЗ)

№ з/п	Завдання	Кількість годин	
		Денна	Заочна
	Змістовний модуль 1. Загальне вчення про державу		
1.	<i>Тема 2. Презентація – Багатофакторна теорія походження держави.</i>	2	2
	<i>Тема 3. Презентація – Нетипові форми правління.</i>	2	2
	<i>Тема 5. Есе – Скарбниця, як критерій класифікації держав.</i>	2	2
	<i>Тема 6. Есе – Правова та конституційна держава. Питання співвідношення.</i>	2	2
2.	Змістовний модуль 2. Загальне вчення про право		

	<i>Тема 8. Презентація – Деякі аспекти співвідношення праворозуміння та розуміння права.</i>	2	2
	<i>Тема 9. Есе – ціннісно-нормативна теорія права.</i>	2	2
	<i>Тема 10. Есе – Індивідуальне правове регулювання.</i>	2	2
	<i>Тема 11. Презентація – Концепції структури правової норми.</i>	2	
	<i>Тема 12. Презентація – Ієрархія джерел права в Україні.</i>	2	2
	<i>Тема 16. Есе – інкорпорація права.</i>	2	2
	Змістовний модуль 3. Реальне функціонування права	2	2
	<i>Тема 22. Есе – правова культура студентів-юристів.</i>	2	2
	Разом	22	22

6. Методи навчання

Поєднання традиційних та нетрадиційних методів викладання із використанням інноваційних технологій, таких як: лекції (оглядова, тематична, лекція-діалог), практичні заняття (дискусія, робота з нормативними джерелами тощо).

7. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти у ході вивчення дисципліни «Теорія держави та права»

Для екзамену:

Поточний контроль (<i>практичні заняття, самостійна робота, контрольні модульні роботи ІНДЗ тощо</i>)		Бали	Разом	Екзамен	Сума
Модулі	Бали				
Змістовний модуль 1. Загальне вчення про державу					
Тема1. Теорія держави і права як наука і навчальна дисципліна.	0 - 3	25	0 - 20	0 - 100	
Тема2. Держава: поняття і її походження.	0 - 4				
Тема3. Форми держави.	0 - 4				
Тема4. Державна влада і механізм держави.	0 - 3				
Тема5. Держава в політичній системі суспільства.	0 - 4				
Тема6. Демократична, правова, соціальна держава.	0 - 4				
Тема7. Держава і особа.	0 - 3				
Змістовний модуль 2. Загальне вчення про право					
Тема8. Основні наукові вчення про право. Праворозуміння.	0 - 4				
Тема9. Поняття і сутність права.	0 - 4				

Тема10. Соціальні норми.	0 - 4	33		
Тема11. Норми права.	0 - 4			
Тема12. Форми права.	0 - 4			
Тема13. Нормативно-правовий акт – основна форма права сучасних держав.	0 - 3			
Тема14. Правотворення, правотворчість, законотворчість.	0 - 3			
Тема15. Механізм правового регулювання.	0 - 3			
Тема16. Правові системи сучасності.	0 - 4			
Змістовний модуль 3. Реальне функціонування права				
Тема17. Правові відносини.	0 - 3	22		
Тема18. Правова поведінка.	0 - 3			
Тема19. Юридична відповідальність.	0 - 3			
Тема20. Реалізація і застосування права.	0 - 3			
Тема21. Тлумачення норм права.	0 - 3			
Тема22. Правосвідомість і правова культура, правове виховання.	0 - 4			
Тема23. Система права.	0 - 3			

7.1 Таблиця відповідності шкал оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти

Показник успішності (у балах)	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		екзамен	залік
90–100	A (відмінно)	відмінно	зараховано
82–89	B (дуже добре)	добре	
74–81	C (добре)		
64–73	D (задовільно)	задовільно	
60–63	E (достатньо)		
35–59	FX (незадовільно з можливістю повторного складання семестрового контролю)	незадовільно (з можливістю повторного складання)	не зараховано (з можливістю повторного складання)
0–34	F (незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни)	незадовільно (з обов'язковим повторним вивченням дисципліни)	не зараховано (з обов'язковим повторним вивченням дисципліни)

8. Методичне забезпечення.

- 1.Робоча навчальна програма з курсу «Теорія держави і права».
- 2.Методичні рекомендації до практичних занять та самостійної роботи з курсу «Теорія держави і права»
- 3.Перелік питань до екзамену.
- 4.Екзаменаційні білети.

9. Забезпечення навчання осіб з особливими освітніми потребами

Особам з особливими освітніми потребами забезпечується рівний доступ до якісної освіти шляхом організації їхнього навчання на основі застосування особистісно- орієнтованих методів навчання з урахуванням їхніх індивідуальних особливостей.

3. Зміст самостійної роботи із дисципліни «Теорія держави та права»

МОДУЛЬ 1. Теорія держави і права

Змістовий модуль 1. Загальне вчення про державу

Тема 1. Теорія держави і права як наука і навчальна дисципліна

План роботи

- 1.Поняття та предмет теорії держави та права.
- 2.Теорія держави і права як наука та навчальна дисципліна.
- 3.Методологія теорії держави і права.
- 4.Функції теорії держави і права.
- 5.Місце теорії держави та права в сучасній юриспруденції.

Завдання для самоперевірки:

- 1.Юридичні науки та їх класифікація;
- 2.Місце ТДП в системі юридичних наук.

Теми рефератів:

- 1.Система юриспруденції;
- 2.Теорія права і теорія держави.

Тема 2. Держава: її походження та поняття

План роботи

1.Поняття держави, її ознаки та атрибути. 2.Сучасні підходи до вивчення держави. 3.Сутність держави: плюралізм підходів. 4.Функції держави: поняття та класифікація. 5.Форми здійснення функцій держави.

Завдання для самоперевірки:

1.Похідне виникнення держави; 2.Багатофакторний підхід до виникнення держави.

Теми рефератів:

- 1.Держава та державність;
- 2.Теорії походження держави.

Тема 3. Форми держави

План роботи

1. Форма держави: поняття, структура, значення.
2. Поняття та види форм правління.
3. Поняття і види форм державно-територіального устрою.
4. Поняття і види форм державного режиму.

Завдання для самоперевірки:

1. Відмість форми державного режиму та форми правління;
2. Визначення регіоналістичної держави.

Теми рефератів:

1. Нетипові форми правління;
2. Співвідношення державного та політичного режиму.

Тема 4. Державна влада і механізм держави

План роботи

1. Державна влада та її властивості.
2. Механізм держави: поняття, структура і принципи.
3. Інститут держави: поняття та види.
4. Інститут законодавчої влади.
5. Парламент, його повноваження та структура.
6. Інститут голови держави.
7. Інститут виконавчої влади.
8. Інститут судової влади.
9. Омбудсман у сучасній державі.

Завдання для самоперевірки:

1. Види гілок влади;
2. Апарат держави.

Теми рефератів:

1. Легітимна та нелегітимна державна влада;
2. Інститути контрольної влади в Україні.

Тема 5. Держава в політичній системі суспільства

План роботи

1. Політична система суспільства: поняття, ознаки і види.
2. Типологія політичних систем.
3. Місце держави в політичній системі суспільства.
4. Держава та об'єднання громадян.
5. Громадянське суспільство: становлення концепції, поняття, структура.
6. Співвідношення держави і громадянського суспільства.

Завдання для самоперевірки:

1. Поняття громадського суспільства;
2. Структура політичної системи суспільства.

Теми рефератів:

1. Політичний плюралізм у сучасній державі;
2. Місце громадянського суспільства в політичній системі України.

Тема 6. Демакратична, правова, соціальна держава

План роботи

1. Поняття, принципи і форми демократії.
2. Правова держава: становлення концепції.
3. Правова держава: поняття, ознаки та основні перспективи.
4. Соціальна держава: становлення ідеї.

5. Соціальна держава: поняття, основні ознаки та функції.

Завдання для самоперевірки:

1. Ознаки правової держави; 2. Ознаки демократичної держави.

Теми рефератів:

1. Верховенство права та правова держава; 2. Правова та конституційна держава.

Тема 7. Держава і особа

План роботи

1. Правовий статус особи, його структура і види.
2. Покоління прав людини.
 3. Права людини і права громадянина.
 4. Юридичні обов'язки людини та громадянина.
 5. Система гарантій прав людини і громадянина у сучасній державі.
 6. Міжнародні стандарти прав людини, дітей і молоді.

Завдання для самоперевірки:

1. Види прав громадянина;
2. Види юридичних обов'язків людини.

Теми рефератів:

1. Виникнення поколінь прав людини;
2. Аналіз Міжнародних стандартів прав людини.

Змістовий модуль 2. Загальне вчення про право

Тема 8. Основні наукові вчення про право. Праворозуміння

План роботи

1. Праворозуміння: поняття, ознаки.
2. Юридичне та легістське праворозуміння.
3. Теорія природного права.
4. Позитивістська теорія права.
5. Соціологічна теорія права.
6. Психологічна теорія права.
7. Історична теорія права.

Завдання для самоперевірки:

1. Архаїчне право;
2. Поняття мононорми.

Теми рефератів:

1. Види типів праворозуміння;
2. Шляхи становлення права.

Тема 9. Поняття і сутність права

1. Поняття, ознаки та сутність права. 2. Функції права.

3. Цінність права.
4. Об'єктивне і суб'єктивне право.
5. Принципи права.
6. Правові аксіоми.
7. Правові презумпції.
8. Правові фікції.

Завдання для самоперевірки:

1. Основні властивості права;

2. Принцип верховенства права.

Теми рефератів: 1. Праворозуміння та розуміння права; 2. Ціннісно-нормативна теорія права.

Тема 10. Соціальні норми План роботи

1. Поняття та види соціального регулювання.
2. Нормативні акти, їх види та співвідношення.
3. Норми: поняття, ознаки і види.
4. Право і мораль.
5. Право і звичай.
6. Право і релігія.
7. Право і політика.

Завдання для самоперевірки:

1. Поняття моралі;
2. Поняття звичаю.

Теми рефератів:

1. Співвідношення норм права і норм моралі;
2. Норми права і норми релігії – спільні та відмінні аспекти.

Тема 11. Норми права План роботи

1. Норма права, її ознаки.
2. Класифікація норм права.
3. Структура норми права.
4. Способи викладення норм права.
5. Співвідношення норми права та статті нормативно-правового акту.

Завдання для самоперевірки:

1. Поняття правової норми;
2. Види правових норм.

Теми рефератів:

1. Концепції структури правової норми;
2. Відмінність норми права від нормативно-правового акту.

Тема 12. Форми права План роботи

1. Джерела та форми права.
2. Правовий звичай.
3. Юридичний прецедент.
4. Нормативний договір.
5. Релігійний текст.

6. Юридична доктрина.

Завдання для самоперевірки:

1. Міжнародні та внутрішньодержавні договори;
2. Сакральні тексти як джерела права.

Теми рефератів:

1. Ієрархія джерел права по вертикалі;
2. Юридична доктрина в Україні.

Тема 13. Нормативно-правовий акт – основна форма права сучасних держав План роботи

1. Нормативно-правовий акт: поняття, ознаки.
2. Поняття, ознаки і види законів.

3. Підзаконні акти: поняття та види.
4. Дія нормативних актів у часі, просторі та по колу осіб.
5. Юридична техніка.

Завдання для самоперевірки:

1. Визначення закону; 2. Визначення підзаконного акту.

Теми рефератів:

1. Правова природа законодавчих актів; 2. Властивості та аналіз підзаконних актів.

Тема 14. Правотворення, правотворчість та законотворчість

План роботи

1. Правотворення та правотворчість.
2. Принципи правотворчості.
 3. Види правотворчості.
 4. Законодавчий процес та його стадії.
 5. Систематизація нормативно-правових актів.
 6. Система законодавства: поняття та структура.
 7. Співвідношення системи права та системи законодавства.

Завдання для самоперевірки:

1. Функції правотворчості; 2. Відомча правотворчість.

Теми рефератів:

1. Юридична практика і правотворчість.
2. Вплив міжнародного та інтегративного права на процес національної нормотворчості.

Тема 15. Механізм правового регулювання

План роботи

1. Правове регулювання, його межі, способи і типи.
2. Механізм правового регулювання, його елементи і стадії.
3. Правові акти, їх види та співвідношення.
4. Пільги, заохочення та обмеження в праві.
5. Правова політика: поняття, види, форми, принципи.

Завдання для самоперевірки:

1. Структура механізму правового регулювання.
2. Ефективність механізму правового регулювання.

Теми рефератів:

1. Галузеві, особливі та надзвичайні правові режими.
2. Законодавча політика та правоохоронна політика.

Тема 16. Правові системи сучасності

План роботи

1. Правова система суспільства і система права, їх співвідношення.
2. Сучасна типологія права.
3. Англо-американський тип правової системи.
4. Романо-германський тип правової системи.
5. Релігійний тип правової системи.
6. Традиційний тип правової системи.
7. Правова система України.

Завдання для самоперевірки:

1. Співвідношення правової системи та системи права;
2. Поняття національна правова система.

Теми рефератів:

- 1.Правова акультурація;
- 2.Правова рецепція.

Змістовий модуль 3. Реальне функціонування права

Тема 17 . Правові відносини

План роботи

- 1.Правовідносини: поняття, ознаки і види.
- 2.Структура правовідносин.
- 3.Суб'єкти права – фізичні та юридичні особи.
- 4.Об'єкти правовідносин.
- 5.Законний інтерес.
- 6.Передумови виникнення правовідносин.
- 7.Юридичні факти.
- 8.Фактичний склад.

Завдання для самоперевірки:

- 1.Визначення правовідносин;
2. Співвідношення понять «суб'єкт права» та «суб'єкт правовідносин».

Теми рефератів:

1. Юридична форма та соціальний зміст правових відносин.
2. Складні юридичні факти.

Тема 18. Правова поведінка

План роботи

- 1.Правова поведінка, її ознаки і види.
- 2.Правомірна поведінка, її ознаки і види.
- 3.Правопорушення, його ознаки і види.
- 4.Юридичний склад правопорушення.
- 5.Зловживання правом.
- 6.Об'єктивно протиправне діяння.
- 7.Причини правопорушень.

Завдання для самоперевірки:

- 1.Види правопорушень;
- 2.Об'єкт правопорушення та суб'єкт.

Теми рефератів:

- 1.Об'єктивно протиправна поведінка та її ознаки;
- 2.Причини правопорушень та шляхи їх усунення.

Тема 19. Юридична відповідальність

План роботи

- 1.Юридична відповідальність: поняття та ознаки, її підстави.
- 2.Ціль та функції юридичної відповідальності.
- 3.Принципи юридичної відповідальності.
- 4.Види юридичної відповідальності.

Завдання для самоперевірки:

1. Штрафна і правовідновлююча відповідальність;
2. Функції юридичної відповідальності.

Теми рефератів:

- 1.Юридична відповідальність як правовідношення;

2.Юридична відповідальність та державний примус.

Тема 20. Реалізація і застосування права

План роботи

- 1.Реалізація права та її ознаки.
- 2.Форми реалізації права.
- 3.Правозастосування, його ознаки і функції.
- 4.Стадії застосування права.
- 5.Основні вимоги правильного застосування права.
- 6.Прогалини в позитивному праві і способи їх усунення.
- 7.Юридичні колізії.
- 8.Акти застосування права: поняття, ознаки, види, структура.

Завдання для самоперевірки:

- 1.Класифікація актів застосування права.
- 2.Поняття прогалин в праві.

Теми рефератів:

- 1.Преюдиція актів застосування права.
- 2.Форми безпосередньої реалізації права: дотримання права, виконання права і використання права.

Тема 21. Тлумачення норм права

План роботи

- 1.Поняття тлумачення норм права.
- 2.Суб'єкти тлумачення.
- 3.Способи тлумачення.
- 4.Види юридичного тлумачення по об'єму.
- 5.Акти офіційного тлумачення.

Завдання для самоперевірки:

- 1.Інтерпретаційні акти;
- 2.Нормативне та казуальне тлумачення.

Теми рефератів:

- 1.Тлумачення норм права за обсягом: буквальне, розширювальне та обмежувальне;
- 2.Автентичне та легальне (делеговане) тлумачення.

Тема 22. Правосвідомість і правова культура, правове виховання

План роботи

- 1.Правосвідомість, поняття, структура і функції.
- 2.Рівні та види правосвідомості.
- 3.Правова культура.
- 4.Деформація правосвідомості.
- 5.Правове виховання, його ціль, форми і методи.
6. Правова соціалізація.
- 7.Професійна правосвідомість і професійна правова культура.

Завдання для самоперевірки:

- 1.Правова соціалізація і правове виховання;
- 2.Форми правового виховання.

Теми рефератів:

- 1.Правова культура суспільства та правова культура особистості;
- 2.Правовий менталітет.

Тема 23. Система права

План роботи

1. Система права і її структурні елементи.
2. Галузі права.
3. Предмет і метод правового регулювання як критерії розмежування галузей права.
4. Загальна характеристика основних галузей права України.
5. Інститут права.
6. Публічне і приватне право.
7. Матеріальне та процесуальне право.
8. Співвідношення внутрішньодержавного, регіонального та міжнародного права.

Завдання для самоперевірки:

1. Законодавство: поняття та склад.
2. Поняття та види законів.

Теми рефератів:

1. Національне, міжнародне і інтегративне право.
2. Співвідношення між нормами міжнародного та національного права, інтегративного та національного права.

Зміст самостійної роботи із дисципліни «Теорія держави і права»

Зміст самостійної роботи здобувачів вищої освіти складається з таких видів робіт: підготовка до усіх видів поточного і підсумкового контролю, у тому числі практичних занять, залікових модулів і екзамену, самостійного опрацювання окремих питань, що не розглядалися у лекційному курсі, а також виконання творчо-аналітичних завдань до кожної з тем навчальної дисципліни, зокрема написання та захист рефератів, підготовка презентацій тощо.

Індивідуальні навчально-дослідні завдання є однією з форм навчального процесу, що виконуються під час позааудиторної самостійної роботи. Індивідуальні завдання виконуються здобувачами вищої освіти самостійно з одержанням необхідних консультацій з боку викладача.

Одним з видів індивідуальних завдань з даної навчальної дисципліни є реферат за індивідуальною темою.

Реферати – це індивідуальні завдання, які сприяють поглибленню і розширенню теоретичних знань здобувачів з окремих тем дисципліни, розвивають навички самостійної творчої роботи з навчальною та науковою літературою, розвивають та закріплюють первинні навички дослідницької діяльності, а також застосуванні отриманих знань у здійсненні професійній діяльності. Ця навчальна робота прищеплює навички узагальнення програмного матеріалу, використання різноманітних джерел, складання бібліографії з теми дослідження, уміння робити порівняльний аналіз, контент-аналіз та засвоювати інші методи пізнання.

При підготовці та написанні індивідуального завдання (реферату) рекомендується використовувати наступний досвід:

Здобувач повинен уважно ознайомитися з рекомендованою тематикою рефератів, запропонованою в цій розробці, і вибрати тему. Можна запропонувати свою власну тему реферату.

З'ясувати зміст обраної теми та цільову настанову, проконсультуватися з цього приводу у викладачів, визначити і накреслити головні питання які підлягають розгляду.

При необхідності скласти план особистої роботи. У плані визначити терміни написання реферату, редагування, виготовлення наочних матеріалів (схем, таблиць, тощо).

Підготувати список необхідної літератури з теми. У цій роботі доцільно користуватися каталогами бібліотек.

Вивчити рекомендовану літературу, тобто вибрати основні положення, які відносяться до теми реферату, з'ясувати фактичний матеріал та висновки, до яких приходять автор. Під час вивчення літератури треба робити відповідні записи, які потім слід використати при написанні реферату.

Характеристика та вимоги до основних компонентів змісту роботи:

При виконанні письмових індивідуально-дослідних завдань бажано дотримуватися відповідних вимог.

Структура індивідуального завдання включає такі основні елементи (орієнтовна):

титульний аркуш (додаток А);

зміст;

вступ;

основна частина, яка складається з 2-3 рівнозначних за обсягом розділів, кожний з яких завершується стислими висновками;

висновки;

список використаних джерел;

додатки (за необхідністю).

Титульна сторінка реферату оформлюється за встановленим зразком та є першою сторінкою реферату, проте номер на ній не проставляється.

Зміст роботи подається на початку реферату. Він повинен бути оформлений як простий або розгорнутий план. Зміст містить назву та нумерацію усіх розділів і підрозділів.

У Вступі необхідно відобразити роль і значення проблеми (теми), що вивчається, вказати мету, завдання, об'єкт роботи.

Основна частина подається у вигляді систематизованої реферативної інформації та її аналізу, що передбачає безпосередній виклад змісту теми реферату, глибоке і всебічне висвітлення її основних положень.

У висновках необхідно підвести підсумки досліджень, які проведені в рефераті.

Список використаних джерел містить перелік літературних джерел, що використовуються при підготовці реферату. Список використаних джерел повинен складати не менше 10 найменувань. Мінімальна кількість джерел має становити не менше ніж 60 % найменувань за останні 5 років. Кількість Інтернет-документів не повинна перевищувати 15 % загальної кількості списку джерел.

Додатки складаються з допоміжних таблиць, розмір яких більший за одну сторінку, діаграм, схем, інструкцій, методик, звітної документації, допоміжних ілюстрацій, тощо і нумеруються в тій послідовності, в якій на них надаються посилання в тексті.

Орієнтований розподіл складових структури реферату та їх обсяг здійснюється в такому порядку:

Таблиця 1

Приблизний розподіл складових структури реферату

Основні елементи структури	Кількість сторінок	Обсяг
Титульний аркуш	1 стор.	Обсяг сторінок 15-20
Зміст	1 стор.	
Умовні позначки (скорочення)	1 стор. (за необхідністю)	
Вступ	1-2 стор.	
Основна частина: 2-3 рівновеликих розділи, які можуть складатися з 2-4 підрозділів (але необов'язково). Кожна складова основної частини (розділи) завершується стислими висновками (невиносяться до змісту)	до 15 стор. (з загальним обсягом 20 стор.), або до 10 стор. (з загальним обсягом 15 стор.)	
Висновки	1-2 стор.	
Список використаних джерел	10-15 джерел	
Додатки	не регламентуються	Обсяг не обмежений

Правила оформлення реферату:

Текст реферату виконується на стандартних аркушах формату А4 (210x297) і розміщується на одній стороні аркуша. Тип шрифту – Times New Roman Cyr. Шрифт основного тексту – звичайний, розмір 14; абзац – 1,25; інтервал – 1,5; текст повинен бути відформатованим по ширині й без перенесень.

Кожна сторінка має однакові поля: ліве – 20 мм, праве – 10 мм, верхнє, нижнє – 20 мм. Загальний обсяг реферату, виконаного на комп'ютері, – 15-20 сторінок, або 10-15 сторінок рукописного тексту.

Сторінка тексту повинна містити 29-30 рядків.

Розділи нумерують арабськими цифрами, підрозділи – двома арабськими цифрами, розділеними крапкою: перша означає номер розділу, друга – підрозділу. Номер розділу та підрозділу показують перед їх заголовком, у кінці заголовка крапку не ставлять. Підкреслювання, фарбування та переніс слів у заголовках не допускається. Кожний розділ треба починати з нової сторінки.

Усі сторінки роботи послідовно нумерують арабськими цифрами, проставляючи їх у правому верхньому куті (без крапки). Нумерація сторінок починається з титульного листа, на якому цифра «1» не ставиться. Рисунки, таблиці (які розміщені в тексті роботи), список використаних джерел, додатки також включаються до наскрізної нумерації.

При написанні реферату необхідно: викладати матеріал грамотно з використанням наукового стилю писемної мови, логічно, послідовно; чітко формулювати думки; узагальнювати результати досліджень у вигляді таблиць, схем, діаграм, безпосередньо пов'язаних з питаннями теми, але їх кількість не повинна бути надмірною.

Оформлення ілюстрацій, таблиць, цитат:

Усі ілюстрації (графіки, схеми, діаграми тощо) іменуються рисунками. Рисунки нумеруються послідовно в межах розділу та порядкового номера рисунка, розділених крапкою, наприклад: 3.2 (другий рисунок третього розділу). Рисунки повинні розміщуватися зразу після посилання на них у тексті реферату. Кожний рисунок повинен супроводжуватися змістовним підписом. Підпис розміщується під рисунком в один рядок з номером.

Таблиці повинні мати назву, яка відображає їх зміст. Таблиці повинні бути компактними, наочними і зрозумілими. Небажаним є перенос таблиць, якщо зони повністю вміщуються на одній сторінці.

Усі таблиці повинні бути пронумеровані. Номер таблиці ставиться зліва від назви і складається із номера розділу та порядкового номера таблиці, розділених крапкою, наприклад, 1.1. (перша таблиця першого розділу), 2.1 (перша таблиця другого розділу).

Скорочення слів у заголовках розділів, підрозділів, таблиць, додатків і в підписах під рисунками не допускається, а в тексті можливі лише загальноприйняті скорочення.

При написанні реферату обов'язковими є посилання на автора та джерело, звідки запозичені матеріал або окремі дані. Цитати, взяті із праць або офіційних документів, повинні відповідати оригіналу.

Перелік літературних джерел, використаних при виконанні реферату, наводять наприкінці тексту, а по тексту повинні бути наведені посилання, які подаються у квадратних дужках з вказівкою номеру джерела у списку літератури та сторінки, наприклад, [1, с. 15–11], або «... у працях [3–5]...», або «... у працях [3; 5]...» і т. д.

Бібліографічний опис списку використаних джерел:

Необхідно оформляти з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання».

Література подається в алфавітному порядку або в порядку посилання в тексті.

Наведені в списку використаних джерел друковані праці записують мовою оригіналу і оформляють згідно з вимогами державного стандарту.

Порядок подання та захист індивідуального завдання:

1. Звіт про виконання індивідуального завдання подається у вигляді скріплених аркушів формату А4 (реферату) з титульною сторінкою стандартного зразка і внутрішнім наповненням із зазначенням усіх позицій змісту завдання.

2. Індивідуальне завдання подається викладачу, який проводить практичні заняття з даної дисципліни, не пізніше ніж за 2 тижні до семестрового контролю.
3. Оцінка за індивідуальне завдання виставляється на заключному занятті (практичному тощо) з курсу на основі попереднього ознайомлення викладача з його змістом. Можливий захист завдання шляхом усного виступу здобувача під час проведення практичного заняття (до 5 хв.).

Питання до іспиту із дисципліни «Теорія держави та права»

1. Теорія держави і права як юридична наука, її предмет та функції.
2. Теорія держави і права в системі юридичних наук.
3. Методологія і методи в пізнанні держави і права.
4. Теорії походження держави і права, їх зміст та значення.
5. Поняття держави та різні її аспекти.
6. Державна влада: поняття і ознаки.
7. Типологія держави.
8. Державний суверенітет. Суверенні права.
9. Народний суверенітет і національний суверенітет.
10. Поняття та класифікація функцій держави..
11. Поняття і структура форми держави.
12. Форма правління держави, її різновиди.
13. Форма державно-територвального устрою, її різновиди.
14. Державний режим: поняття та різновиди.
15. Орган державної влади. Класифікація органів державної влади.
16. Принцип поділу влади. Механізм стримувань і противаг.
17. Загальна характеристика законодавчої, виконавчої та судової гілок влади.
18. Головні підходи до праворозуміння. Поняття, види, ознаки.
19. Поняття та ознаки права.
20. Функції права.
21. Цінність права.
22. Поняття, загальні риси і види соціальних норм.
23. Право і мораль.
24. Право і релігійні норми.
25. Право і корпоративні норми.
26. Поняття джерела права. Види джерел права.
27. Нормативно-правовий акт і нормативно-правовий договір як джерела права.
28. Правовий звичай як джерело права.
29. Судовий прецедент і судова практика як джерела права.
30. Правова доктрина як джерело права.
31. Поняття, риси і класифікація принципів права.
32. Поняття, риси та види правового регулювання, його ефективність.
33. Методи правового регулювання. Правовий режим.
34. Поняття, структура та функції правосвідомості. Види правосвідомості.
35. Правосвідомість і право.
36. Поняття та види деформації правосвідомості.
37. Правова культура суспільства.
38. Правова культура особистості.
39. Поняття та ознаки норми права.
40. Структура норми права.
41. Класифікація норм права.
42. Поняття та структура системи права.
43. Публічне і приватне право.
44. Матеріальне та процесуальне право.

45. Галузі та інститути права.
46. Співвідношення національного і міжнародного права.
47. Система законодавства, її співвідношення із системою права.
48. Структура системи законодавства.
49. Нормотворчість: поняття і види.
50. Функції та принципи нормотворчості.
51. Стадії створення нормативно-правових актів.
52. Нормотворча техніка: поняття, елементи. Юридична термінологія.
53. Поняття та ознаки нормативно-правового акта.
54. Поняття та ознаки закону.
55. Види законів. Кодекс як особливий різновид закону.
56. Підзаконні нормативні правові акти: поняття та класифікація.
57. Дія нормативно-правових актів у часі.
58. Дія нормативно-правових актів у просторі та за колом осіб.
59. Поняття систематизації законодавства.
60. Кодифікація як особлива форма систематизації нормативно-правових актів.
61. Поняття і риси правових відносин. Види правових відносин.
62. Суб'єкти правових відносин, їх види.
63. Правосуб'єктність.
64. Суб'єктивні права і юридичні обов'язки суб'єктів правових відносин. Правовий статус.
65. Поняття і види об'єктів правових відносин.
66. Юридичні факти та їх класифікація. Фактичний склад.
67. Поняття і види юридично значущої поведінки. Правомірна поведінка.
68. Правопорушення: поняття і ознаки.
69. Склад і види правопорушень.
70. Зловживання правом.
71. Поняття, ознаки та підстави юридичної відповідальності.
72. Колізії в законодавстві, їх види.
73. Прогалини в законодавстві і засоби їх подолання та усунення.
74. Поняття і способи тлумачення норм права.
75. Офіційне і неофіційне тлумачення норм права.
76. Поняття та ознаки громадянського суспільства.
77. Політична система суспільства. Держава і політичні партії в політичній системі суспільства.
78. Демократична держава. Демократія як форма реалізації народовладдя.
79. Поняття і ознаки правової держави.
80. Поняття правопорядку.
81. Поняття і ознаки соціальної держави.
82. Поняття та структура правової системи.
83. Класифікація правових систем сучасності. Правова система України.
84. Загальна характеристика романо-германської і англо-американської правових систем.
85. Загальна характеристика релігійних і традиційних правових систем.

10. Рекомендовані джерела інформації

Нормативні документи:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року. //Відомості Верховної Ради України. - 1996. - № 30. - Ст. 141.
2. Про міліцію: Закон України від 20.12.1990 // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 1991. - № 4. – Ст.20.

3. Закон України від 25.03.1992 No 2229-XII «Про Службу безпеки України» (zakon.rada.gov.ua) .
4. Закон України від 16.05.2008 No 279-VI «Про Кабінет Міністрів України» (zakon.rada.gov.ua).
5. Закон України Про державну службу» від 16.12.1993 року (zakon.rada.gov.ua).
6. Закон України від 05.11.1991 No 1789-XII «Про прокуратуру» (zakon.rada.gov.ua).
7. Закон України «Про адвокатуру» //Голос України від 29.01.1993.
8. Закон України «Про війська внутрішньої та конвойної охорони» // Голос України від 24.04.92. (Президент України; Указ від 25.05.2007 No 474/2007 Про приведення системи управління внутрішніми військами у відповідність із Конституцією України).
9. Кабінет Міністрів України; Постанова, Положення від 04.10.2006 No 1383 «Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України» .
10. Указ Президента No 1284/98 «Про першочергові заходи з проведення в Україні адміністративної реформи» (Постанова ВРУ No2067-III від 02.11.2000 року).
- 11.Президент України; Указ, Концепція від 05.01.2005 No 1/2005 «Про Концепцію розвитку законодавства про державну службу» (zakon.rada.gov.ua).
12. Кабінет Міністрів України; Постанова, План від 18.03.2002 No 346 Про стан виконання Законів України «Про боротьбу з корупцією» та «Про державну службу" (zakon.rada.gov.ua).

Основна література:

1. Балинська О.М., Гарасимів Т.З. Проблеми теорії держави і права: навч.-метод. посіб. Львівський держ. ун- т внутрішніх справ. Л.:ДУВС. 2008. 320 с.
2. Венгеров А.Б. Теория государства и права: Учебник А.Б. Венгеров. 6-е изд., стереотип., учеб. М.: Омега-Л, 2009. 608 с.
3. Гусарев С.Д., Олійник А.Ю., Слюсаренко О.Л. Теорія права і держави: навч. посібник Київський національний ун-т внутрішніх справ. К.: Всеукраїнська асоціація видавців "Правова єдність", 2008. 270 с.
4. Загальна теорія держави і права: навч. посіб.Р.А. Калюжний, С.М. Тимченко, Н.М. Пархоменко, С.М. Легуша. К.: Видавець Паливода А.В. 2007. 296 с.
5. Зайчук О.В., Засць А.П., Журавський В.С., Копиленко О.Л., Оніщенко Н.М. Теорія держави і права. Академічний курс: підручник О.В. Зайчук (ред.), Н.М. Оніщенко (ред.). 2-ге вид., переробл. і доп. К. : Юрінком Інтер, 2008. 688с.
6. Кельман М.С., Мурашин О.Г. Теорія держави і права (схеми, таблиці, поняття): Навчальний посібник. К., 2006. 127 с.
7. Копиленко О.Л., Зайчук О.В., Засць А.П., Журавський В.С., Оніщенко Н.М., Бобровник С.В. Загальна теорія держави і права (основні поняття, категорії, правові конструкції та наукові концепції): навч. посіб. МОН України. К.: Юрінком Інтер, 2008. 400 с.
8. Коталейчук С.П. Теорія держави та права: навч. посібник для підготовки до держ. іспитів. К.: КНТ. 2009. 320 с.

9. Лисенков С.Л. Загальна теорія держави і права. К.: КНТ, 2006. 355 с.
10. Малько А.В. Теория государства и права в схемах, определениях и комментариях :Учебное пособие А. В. Малько; Институт государства и права РАН. Саратовский филиал.Учеб. изд. М.: Проспект, 2009. 140 с.
11. Морозова Л.А. Теория государства и права: Учебник Л.А. Морозова. 3-е изд., перераб. и доп. М.: Эксмо, 2009. 477 с.
12. Оргинський В.Л., Грищук В.К., Мацько М.А., Буряк В.Я., Грищук О.В., Долинська М.С. Основи держави і права України: підручник. К.: Знання, 2008. 583с.
13. Осауленко О.І. Загальна теорія держави і права: Навч. посіб. для студентів ВНЗ Київський національний університет внутрішніх справ. К.: Істина, 2007. 336 с.
14. Пендюра М.М. Теорія держави і права: посіб. для підгот. до іспитів Київський національний ун-т внутрішніх справ К.: ТЕКСТ, 2008. 188с.
15. Рассказов Л.П. Теория государства и права: Учебник для студентов вузов Л.П. Рассказов. 2-е изд., учеб. М.: Риор, 2009. 463 с.
16. Самофалов Л.П., Старостюк А.В., Кононець Т.Л., Шилінгов В.С., Чернецька О.В. Теорія держави і права для підготовки до іспиту: навч. посіб. для студ.ВНЗ В.С. Шилінгов (заг.ред.). К.: КНТ, 2008. 228с.
17. Середа Г.П., Стеценко С.Г. Проблеми теорії держави і права: Навчальний посібник у визначеннях та схемах. К.: КНТ, 2009. 184 с.
18. Скакун О.Ф. Теорія держави і права (Енциклопедичний курс): Підруч. Х.: Еспада, 2006. 776 с.
19. Теория государства и права. Авт. кол.: В.С. Афанасьев, В.К. Бабаев, В.М. Баранов и др.; Под ред. А.Г. Хабибулина, В.В. Лазарева. 3-е изд., перераб. и доп. М.: ИД «Форум»; Инфра М, 2009. 620 с.
20. Теория государства и права: Учебник для вузов В.Л. Кулапов, А.В. Малько; Саратовский филиал Института государства и права РАН; Саратовская государственная академия права. М.:Норма, 2009. 384 с.
21. Теория государства и права: Учебник Н.И. Летушева, М.В. Летушева. 5-е изд., стереотип., учеб. М.: Издательский центр "Академия", 2009. 208 с.
22. Теорія держави та права: Посіб. для підгот. до екзаменів С.М. Тимченко, Р.А. Калюжний, Н.М. Пархоменко, С.М. Легуша. К.: Вид. Паливода А.В., 2006.176 с.

Допоміжна література:

- 1.Крестовська Н.Н., Матвєєва Л.Г. Теорія держави та права.Елементарний курс.Видавництво друге. Х.: Одісей, 2008. 384 с.
- 2.Авер'янов А.Б. Проблеми організації виконавчої влади. Правова держава. 1996. No 7. С.20.
3. Аврутин Ю.Е. Государство и право. Теория и практика: Учеб. пособие для студ. вузов, обучающихся по специальности «Юриспруденция» (030501). М.: Юнити-Дана: Закон и право, 2007. 479 с.

4. Агешин Ю.А. К вопросу о противоречии между нормами права и морали. Правоведение. 1971. No2.
5. Адміністративна відповідальність за правопорушення, що посягають на права і свободи громадян: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07. О.В. Синьов; Нац. ун-т внутр. справ. Х., 2001. 20 с.
6. Адміністративно-правовий захист міліцією прав громадян у сфері громадського порядку: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07. О.І. Ульянов; Нац. ун-т внутр. справ. Х., 2002. 18 с.
7. Адміністративно-правові відносини в діяльності органів прокуратури України: загальнотеоретичні аспекти: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07. В.В. Шуба; Нац. юрид. акад. України ім. Я.Мудрого. Х., 2007. 20 с.
8. Адміністративно-правові відносини: концептуальні засади та правова природа: Автореф. дис... д-ра юрид. наук: 12.00.07. О.І. Харитонова; Одес. нац. юрид. акад. О., 2004. 36 с.
9. Алексеев С.С. К вопросу об общем понятии права. "Государство и право". 1993. No6. С.128-133.
10. Алексеев С.С. Теория права. М. 1994. С.51-71.
11. Алексеев С.С. Государство и право: Учебное пособие: Допущено Министерством образования и науки РФ в качестве учебного пособия для студентов высших учебных заведений, обучающихся по направлению и специальности "Юриспруденция" С.С. Алексеев. учеб. изд. М.: Проспект; ТК Велби, 2008. 152 с.
12. Алексєнко І.Г. Загальнотеоретичні аспекти тлумачення конституції та законів органами конституційної юстиції. Вісник Запорізького інституту внутрішніх справ. 2000. No 4.
13. Бабаєв В.К. Теория государства и права. М., 2004. 587 с.
14. Бабкіна О.В., Волинка К.Г. Теорія держави та права у схемах і визначеннях. К. МАУП. 2004. 144 с.
15. Багірова І. Застосування законодавства України щодо відшкодування моральної шкоди: проблемні питання. Право України. 2006. No 5. С.89-91.
16. Балинська О.М. Правосвідомість як регулятор правомірної поведінки і визначник професіоналізму працівників ОВС та цивілізованості суспільства. Вісник Львівський ін-т внутрішніх справ. Львів, 2004. No 1. С. 465-472.
17. Барнашов А.М. Теория разделения властей: становление, развитие, применение. Томск, 1988.
18. Барський В.Р. Нормотворчість представницьких органів місцевого самоврядування в Україні: Автореф. дис.... канд. юрид. наук (12.00.02). Одеська нац. юрид. акад. Одеса, 2006. 18с.
19. Безродній С.Ф. та інші. Світова класична думка про державу та право: Навч. посіб. К.: "Юрінком Інтер", 1999. 397 с.

20. Бережний О. Правова природа і галузева належність преюдицій. Право України. 2002. No 2.
21. Бержель Ш.-Л. Общая теория права. Под общ. Ред. В.И.Даниленко. Пер. с фран. М.:NOTA BENE, 2000. 567с.
22. Бернам Уильям. Правовая система США. В.А.Власихин (науч.ред.), А.В. Александров (пер.с англ.). 3. вып. М.: РИО „Новая юстиция”, 2006. 1212 с. /Шифр у НБУВ: ВА680978/.
23. Бехруз Хашматулла. Введение в сравнительное правоведение. О.: 2002. 328 с.
24. Бехруз Хашматулла. Исламские традиции права. О., 2006. 293 с.
25. Бідей О. Основні форми реалізації правової політики. Право України. К., 2006. No7. с.42-46.
26. Білий П. Про правову культуру працівників органів внутрішніх справ. Право України. 1997. No10. С.40.
27. Білий П.М., Барангов С.О. Аспекти правової культури у сфері застосування правових норм. Вісник Одеського ун-та внутр. справ. 2000. No 1.
28. Білоус А.О. Політико-правові системи: Світ і Україна. К., 1997. 200 с.
29. Бобровник С.В. Правове регулювання суспільних відносин та реалізація права. Правова держава. Вип. 7. К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 1996. С. 103-108.
30. Бобылев А.И. Механизм правового воздействия на общественные отношения. Государство и право. 1999. No 5.
31. Борденюк В. Децентралізація державної влади і місцевого самоврядування: поняття, суть та форми (види). Право України. 2005. No 1.С.21-26.
32. Бородін В.В. “Воспитание и культура молодых сотрудников милиции”. Институт государства и права . К.1989.
33. Бостан С.К. Конституційне реформування державного правління: досвід республіки Хорватія. Право України. 2004. No 12.
34. Бугаєць О.Є. Правовідносини як елемент механізму правового регулювання. Вісник Запорізького юридичного інституту. 2000. No 4. С. 77- 88.
35. Вазіляк А.А. Правова і соціальна держава: від ідеї до реалізації. Вісник луган. академії внут. справ МВС. Луганськ, 2005. ч.4. С.6-21.
36. Васецький В.Ю. Доктрина прав людини в романо-германській правовій системі: Автореф. дис канд. юрид. наук (12.00.01) / КНУВС. К., 2006. 20 с.
37. Василюк Б., Ломоносова О. Застосування аналогії в цивільному процесі. Право України 2002. No 3.
38. Васькович Й. Правосвідомість та її вплив на ментальність українського народу. Право України. 1998. No 6. С.108
39. Ведерніков Ю.А., Грекул В.С., Папірна А.В. Теорія держави та права. Дніпропетровськ, 2005. 176с.

Інформаційні ресурси

1. <http://zakon.rada.gov.ua> – Законодавство України;
2. <http://www.president.gov.ua> – офіційне інтернет-представництво Президента України;
3. <http://www.kmu.gov.ua> – Урядовий портал (Кабінет Міністрів України) <http://mvs.gov.ua> – Міністерство внутрішніх справ;
4. <http://www.minjust.gov.ua> – Міністерство юстиції України;
5. <http://www.nbu.gov.ua> – Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського;
6. <http://www.rada.kiev.ua> – Бібліотека Верховної Ради України;
7. <http://www.scilib.univ.kiev.ua> – бібліотека Київського національного університету ім. Тараса Шевченка;
8. <http://www.ukma.kiev.ua> – наукова бібліотека Національного університету Києво-Могилянська академія;
9. <https://library.pdpu.edu.ua> – бібліотека ПНПУ ім. К.Д. Ушинського;
10. <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/FP/index.htm> – Форум права (електронне наукове фахове видання).